

РОЗРАХУНОК СОБІВАРТОСТІ ТА ЗМЕНШЕННЯ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО НАФТОГАЗОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Анотація. Розглянуто особливості розрахунку собівартості у сфері нафтогазової промисловості та виокремлено проблемні аспекти обліку операційних витрат. Зазначено, що для нафтогазового виробництва характерною є багатофункціональність, тому необхідним є розробка системи показників поопераційного формування собівартості.

Аннотация. Рассмотрены особенности расчета себестоимости в сфере нефтегазовой промышленности и выделены проблемные аспекты учета операционных расходов. Указано, что для нефтегазового производства характерна многофункциональность, поэтому необходима разработка системы показателей пооперационного формирования себестоимости.

Annotation. The peculiarities of calculating the cost in the area of oil and gas industry are considered and the problem aspects of accounting operating expenses are specifically mentioned. It is noted that for oil and gas production versatility is characteristic, so it is necessary to develop a system of indicators of operations prime costs forming.

Ключові слова: облік, витрати, собівартість, калькуляція, виробництво, нафтогазове виробництво.

На сьогодні нафтогазова промисловість є однією з найважливіших сфер у сучасній економіці. Нафтогазові ресурси є основою енергетичної безпеки і запорукою розвитку економіки будь-якої держави світу.

Саме тому значна увага приділяється розвитку нафтогазової промисловості і в Україні. Але якісно організувати процес управління витратами на виробництві неможливо без вивчення, обліку витрат та калькулювання й аналізу собівартості промислової продукції. Відповідно обраний напрям дослідження – облік і аналіз собівартості продукції – є актуальним для сектору в нафтогазовій сфері економіки.

Питаннями проблеми обліку собівартості продукції займалися такі вчені, як Тютюнник П. С., Малярєвський Ю. Д., Лабунська С. В., Безкоровайна Л. В., Н. Чумаченко, І. Басманов, Л. Нападєвська, Голов С. О., М. Данилюк, Лєсюк В. В., Є. Крикавський, Шандова Н. В. Але все ж таки сучасний стан вказує на те, що ця проблема потребує подальшого дослідження.

Мета дослідження полягає в розгляді діючої системи обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції, а також розробка пропозиції щодо вдосконалення системи обліку витрат, оптимізації рівня витрат та покращення конкурентоспроможності підприємства.

Завдання дослідження – дослідити та обґрунтувати систему обліку витрат нафтогазовидобувних підприємств, формування інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень, удосконалення розподілу витрат з метою їх регулювання.

Об'єкт дослідження – це собівартість та виробничі витрати в нафтогазовій промисловості.

Як предмет дослідження, розглянуто розрахунок собівартості та зменшення витрат на виробництво.

Будь-яка діяльність повинна ґрунтуватися на раціональному використанні фінансових, матеріальних та трудових ресурсів. Головним завданням нафтогазового підприємства є випуск продукції, яка відповідає високій якості, але на її виробництво повинно витрачатися якнайменше ресурсів, та яка б дозволяла отримувати стабільний прибуток і забезпечила конкурентоспроможність [1].

Значне місце в структурі собівартості цієї промисловості займають матеріальні витрати. Ось чому питання правильного обліку і контролю матеріальних витрат є важливим.

Витрати на виробництво нафтогазової продукції, що входять до собівартості, можна групувати за такими ознаками:

- за характером виробництва;
- за місцем виникнення витрат;
- за видами продукції;
- за видами витрат.

На нафтогазових підприємствах витрати, які пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції, при плануванні, обліку і калькуляції собівартості продукції групуються за деякими статтями. Це є різноманіття асортименту продукції, яка виробляється, безперервність процесу і комплексний характер технологічних процесів. Під цим розуміється здобуття одночасно нафтопродуктів за один виробничий цикл з єдиного, загального вигляду сировини, велика матеріаломісткість і енергоємність технологічних процесів [1].

Але, на жаль, аналіз собівартості на нафтогазовому підприємстві не може повно сформулювати операційні витрати.

На підприємствах використовують централізовану систему обліку витрат, яка формує точні дані з собівартості за видами продукції. У зв'язку з цим розподіл накладних витрат за цільовим призначенням має два етапи. По-перше, накладні витрати розподіляються як між виробничими підрозділами, так і підрозділами з обслуговування. По-друге, що стосується обслуговуючих підрозділів, то вони розподіляються на виробничі процеси за продуктами [2].

На сьогоднішній день багатьма фахівцями доведено, що традиційний облік виробничих витрат не гарантує правдиву інформацію про господарську діяльність.

Саме тому облік виробничих витрат і калькуляція собівартості нафтопродуктів здійснюються за процесним методом з використанням найважливіших елементів нормативного методу.

Розрахунок собівартості виробленої продукції в цьому випадку проводиться у такому порядку: спочатку виявляються витрати за кожним технологічним процесом, потім відбувається розрахунок собівартості окремих продуктів, які виробляються усередині технологічного процесу. На останньому етапі розраховується собівартість змішування окремих товарних нафтопродуктів.

Вітчизняні вчені намагалися удосконалити методiku обліку та аналізу витрат у сфері нафтогазової промисловості, які можна знайти в інструкції з планування обліку і калькулювання собівартості видобутку нафти та газу. Згідно з цією інструкцією собівартість продукції визначається для нафтогазового підприємства загалом [3].

Для нафтогазового виробництва характерним є багатофункціональність. Із укрупнених процесів досить часто слід виділяти функції або операції, за якими можна визначити проміжну продукцію, а це значить, що можна аналізувати формування витрат відносно них.

Основним завданням нафтогазовидобувних підприємств є розробка нафтових та газових родовищ. Розробка цих родовищ може перевищувати декілька десятків років, а в зв'язку з цим технологічні умови можуть не відповідати передбаченим проекту, саме тому в таких випадках використовуються нормативні показники. Якщо ж змінились умови фінансування, то використовуються проектні показники. На основі нормативних показників формуються планові показники діяльності, в які враховуються виробничі можливості та ресурси, які забезпечують виробничий процес. Що ж стосується планових показників витрат, то вони формуються з урахуванням черговості та технологічної необхідності проведення окремих видів робіт і досліджень.

А це значить, що якщо планові показники витрат ураховують нормативні показники і уточнення умов щодо організації нафтогазового виробництва в часовому інтервалі, то можна порівнювати наднормативні витрати із перевищенням фактичних витрат над плановими [2].

За допомогою цього принципу можна побачити, що питомі витрати дорівнюють ціні, яка склалася на ринку, але не можна розробити методiku планування собівартості. Наступним моментом є те, що цей принцип мінімізує проведення поетапного аналізу формування витрат, метою якого є оцінка зниження резервів експлуатації об'єктів нафтогазовидобутку.

Але на даний момент, щоб все це усунути, проводячи облік та аналіз формування собівартості видобутої продукції, треба використовувати бізнес-процеси. За допомогою бізнес-процесів можна дослідити питомі витрати, що дає змогу проаналізувати ефективність та доцільність їх проведення, а також дозволить можливим робити оперативне планування та управління питомими витратами, що, в свою чергу, приведе до оптимізації виробничої потужності та структури підприємства.

Також існує потреба в розробці показників, які допоможуть оцінити, сформулювати та управляти витратами і які можна використовувати для прийняття управлінських рішень [4].

Нафтогазове підприємство постійно пов'язане з удосконаленням технічного процесу за рахунок оптимізації використання виробничих потужностей. Тому автор вважає, що при аналізі краще було б використати систему показників поопераційного формування собівартості. Але і в ній є також свої недоліки. У зв'язку з цим дану систему також необхідно використовувати разом з іншими підходами.

Що ж стосується централізованого розподілу фінансових ресурсів, то вони не відповідають зміні виробничо-технічних організаційно-економічних параметрів виробничої системи, а у зв'язку з цим неможливо перерозподіляти фінансові потоки в межах окремих нафтогазовидобувних підприємств, що спричиняє виникнення непродуктивних і наднормативних витрат. А зниження цих витрат веде до підвищення ефективності діяльності підприємства.

Наук. керівн. Прокопішина О. В.

Література: 1. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник / Голов С. Ф. – К., 2003. – 704 с. 2. Мазур І. М. Удосконалення системи обліку витрат в нафтогазовидобувних підприємствах : підручник / Мазур І. М. – 2009. – С. 35. 3. Інструкція з планування, обліку і калькулювання собівартості видобутку нафти і газу. – К., 2003. – 152 с. 4. Управлінський облік / Малярєвський Ю. Д., Лабунська С. В., Безкоровайна Л. В. та ін. – Х., 2009. – 248 с. 5. Данилюк М. О. Управлінський облік та аналіз витрат на видобуток нафти і газу / Данилюк М. О. – Івано-Франківськ, 2000. – 122 с. 6. Тютюнник П. С. Бухгалтерський облік / Тютюнник П. С. – Х., 2008. – 504 с.